

Vse spise, v oceno poslano knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠI

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU Ljubljana“ ima s članom plačano naročnino. Za oglase in renotice vseh vrst je po Din 2.50 od petič. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Za poglobitev naše organizacije.

Nove razmere po prevratu so prinesle tudi naši organizaciji novih nalog, zato je bila potreba našo organizacijo tem razmeram in tem nalogam odgovarjajoče preurediti. To smo storili s tem, da smo jo opredelili v skupno stanovsko organizacijo za celo državo. Kjer še ni bilo okrajnih organizacij so se tekom teh let ustanovile, tako tudi v Sloveniji za Prekmurje in Mežico.

Dobili smo nova pravila, in sicer poslovnik, ki nam omogoča času odgovarjajoče delovanje.

Toda s tem naše delo na reorganizaciji nikakor še ni končano. Treba je sedaj še organizacijo na znotraj poglobiti, da se spravi vsakega poedinca v aktivno smer pozitivnega dela; na drugi strani ji je pa treba dati tudi višjega in širšega duhovnega poleta.

To naj bi se skušalo doseči z diferenciacijo dela po odsekih ter z razvoju odgovarjajočim posebnim poslovnikom za odseke. Z drugo besedo rečeno: na jasnem si moramo biti, kaj in kako naj delajo odseki in poedinci.

Poslovnik za odseke je posebno velike važnosti za organizacijo. Kakor nam predstavljajo pravila in splošni poslovnik našo administrativno uredbo in naše administrativno organizatorično delovanje, tako nam ima poslovnik za odseke predstavljati pot za našo duhovno uredbo in naše sistematično duhovno — kulturno delovanje. Upamo, da smo se pričeli nagibati z velikimi koraki tudi v to smer.

Uspešnemu tozadavnemu delu pa stoji nasproti trije temeljni principi, in sicer: dobra administrativno urejena organizacija, zadostna materialna sredstva in dobra razdelitev dela.

Pozabljati ne smemo, da naša organizacija ni samo razredna, stanovska organizacija, temveč da je tudi kulturno-prosvetna organizacija.

Če pa jo hočemo kot tako uveljaviti, ji moramo omogočiti širji polet. Izrabiti moramo racionalno vse stanovske energije. Potreba je uvesti dobro diferenciacijo, porazdelitev dela med vse člane organizacije. Vsak poedinec mora tvoriti aktiven del v naši organizaciji.

Gre za to, da izrabimo vse stanovske energije v korist skupne smeri, da jih ne puščamo neizrabljene, ker se ne vedo opredeliti in si najti dela ali pa jih pustiti,

da brezplodno tratijo z nesistematičnim delom svoje energije, da se s tem ubijajo sami sebe in izgublajo s tem tudi pogum do dela.

Največja napaka naše organizacije danes je ta, da leži vse breme dosedaj na poedincih bodisi pri okrajnih učiteljskih društvih, bodisi pri naši pokrajinski centrali. Ti morajo delati administrativno za vse, ti morajo misliti za vse in voditi organizacijo tudi v duhovnem, idejnem, programatičnem oziru za vse. Večina mrtvo pričakuje vse rešitve od njih in ne sodeluje aktivno z njimi niti administrativno, niti idejno.

V dobi tako široke demokracije, kakor je danes, je to naravnost neodpustljiv greh. Glejmo, da prodré demokracija tudi v naše vrste in da bo naš stan postal vzor in vodnik vse javnosti v tem oziru.

Duh današnjega časa nam narekuje nujno potrebo, da pridemo čim prej iz zgolj administrativne smeri v neko duhovno smer in poglobljanje našega dela v kulturnem oziru. Prenesti moramo glavno težišče iz administrativnih vprašanj na duhovna, idejna in kulturna.

Danes stoji naša organizacija v drugem razmerju v javnosti nego pod Avstrijo. Na našo organizacijo se stavijo veliko večje kulturne zahteve, ker se smatra tudi njo za ustvarjajoči činitelj jugoslovanske kulture.

Če pa hočemo to doseči, moramo od administrativnega delovanja preiti k duhovnemu, kulturnemu. Večino je potreba vzbuditi iz pasivnosti in jo usposobiti in ji dati sredstva in priliko za aktivno delovanje in udejstvovanje.

Izpremeniti pa je potreba tudi princip dosedanjega univerzalnega delovanja posameznikov in treba se je specializirati na področja. Zahteva univerzalnega delovanja in pregleda od vodilnih poedincev je potreba opustiti. Delo in pregled je potreba porazdeliti. Izvesti je širok princip diferenciacije in demokracije pri delu in zasliševanju mnenja čim širšega stanovskega kroga v vseh važnejših načelnih vprašanjih. Potreba je delo specializirati in s tem poglobiti.

Nekaj krivde na gorenjih nedostatkih je tudi na dosedanjem ustroju organizacije. Naša organizacija je bila otrok časa in razvoja. Od prevrata sem je pa že v štadiju prenavljanja in se reorganizira

današnjemu novemu položaju, stanū in nared: odgovarjajoče. Glejmo, da jo usposobimo za življenje današnjemu duhu in veliki dobi odgovarjajoče in glejmo, da ustvarimo našim bodočim generacijam trden temelj, da bodo lahko na njem ustrezale vsem zahtevam časa.

Priznati moramo, da se najprevidarnejše in naitemeljitejše delo vrši vedno le v ožjem krogu, kjer pride prevdarno, razumno in dobro premišljeno mnenje poedinca v poštev, ki je trajnejše vrednosti. V širokem krogu igrajo ponavadi večjo vlogo od prevdarnosti in razuma hipna čustvena razpoloženja mase, fascinirane od temperamentnega govornika. Vse parlamentarno delo se vrši povsod v glavnem v odseku. Odseki nam značijo tudi uveljavljenje principa diferenciacije dela.

Z novim poslovnikom za odseke je dana odsekom neka stalnejša oblika, da bodo delovali tudi lahko izven prilike zborovani pokrajinske skupščine in širšega sosveta. Odseki zadobe z novim poslovnikom tudi neko novo izvršilno moč. Skrbljivo je za kontakt odsekov z vodstvom organizacije.

Kakor se je na eni strani oziralo, da se uveljavi v poslovniku za odseke princip čim enostavnejše in dobre administrativne, to je dobre organizacije tako je na drugi strani upoštevan do najgloblje možnosti princip diferenciacije dela. Ni se pa pozabilo dati odsekom tudi potrebne materialne osnove, brez katere bi bili vsi načrti iluzorni.

Posebne važnosti je v poslovniku označeni kontakt odsekov z okrajnimi učiteljskimi društvi in izvedba diferenciacije pri njih.

Povdarjamo, da je korenina našega zla, da ne korakamo z večjim tempom z zahtevami nove dobe, pri vzgoji našega stanovskega naraščaja in da zahteva to vprašanje naše prve pozornosti. Upoštevamo nujno potrebo sistematike našega kulturno-pedagoškega delovanja, s posebnim ozirom na našo nadaljno samoljubnost in splošno izobrazbo. Vidi se potrebo razširjenja in poglobljanja tega dela. Upoštevamo potrebo organizacije naše stanovske obrambe in pravnega informacijskega zastopstva. Dana je dobra podlaga za izpopolnitev našega tiska. Zasnovan je centralni forum, okrog katerega se bo osamosvojilo naše narodno-prosvetno delo, da ne bomo nesistematično trtili naših stanovskih energij na

tem polju z različnimi metodami in poizkusi. Svoji postulat je dobilo obmejno šolstvo in neodrešeno ozemlje, v čemur se bo posebno zrcalil izrazit nacionalni moment naše organizacije. V gospodarskem odseku naj imajo svoji regulativ naša stanovska gospodarska podjetja, ki naj služijo izključno v oporo in korist naši organizaciji in celotnemu stanju. Stanovska in šolsko-prosvetna politika pa naj dobi svojega sodnika in vodnika v stanovsko in šolsko političnem odseku.

Povdarjati moramo, da je mnogo volje do dela opaziti pri marsikateri članici in članu naše organizacije, samo pravilne izrabe te volje do dela ni bilo. In temu nedostatku naj odpomore poslovnik za odseke, ki naj se izvaja v etapah, sukcesivno, del za delom, lažje izvedljivo pred težje izvedljivim. S tem bomo svojo organizacijo poglobili, dali ji bomo neko notranjo višjo vrednost, dvignili jo bomo tudi duhovno.

Temeljni princip poslovniku pa je: razbremeniti centralo ter porazdeliti delo in soodločevanje med vse člane organizacije. —k.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

— Izenačenje strokovnih šol. V ministrstvu za trgovino in industrijo izdelujejo pravilnik za izenačenje bivših avstrijskih strokovnih šol z enakimi šolami v Srbiji.

Vestnik meščanskih šol.

—c Iz Tržiča. Konečno se izpolnijo želje glasboljubnega občinstva tržiškega in okolice. Meščanski šoli se je posrečilo pridobiti dr. Aleksandra Rigo, koncertnega pevca v Ljubljani in Janka Ravnika, konservatorskega profesorja v Ljubljani za koncert, ki se vrši 24. marca 1924 ob 8. uri v šolski telovadnici. Spored obsega imena naših najboljših skladateljev, katerim stoji ob strani drugi svetovnega slovesa, Ravnik, Škrjanc, Lajovic, Adamič, Ipavic, Dvořak, Mussorgski, Strauß, Schumann, Loewe, Wolf in Schubert bodo vplivali v duše poslušalcev nebeske melodije, ki jih napolnijo za dolgo časa z najprijetnejšim občutkom ugodja.

—c Upravni odbor deške in dekliške meščanske šole v Tržiču smatra za svojo največjo dolžnost, da se spodaj navede-

LISTEK.

Sveži grobovi.

† Vladni svetnik Ivan Šubic.

Gotovo je te dni presunilo tudi marsikateriga tovariša iz naših vrst, ko je zaznal o prerani smrti pokojnega ravnatelja Ivana Šubica. Naše učiteljstvo se spominja pokojnega Šubica v prvi vrsti s polja obrtno-nadaljevalnega šolstva.

Saj je bil on tisti, ki je dajal učiteljstvu vzpodbudo za snovanje obrtno-nadaljevalnih šol po širni naši domovini; neutrudljivo je dajal modre nasvete učitelstvu v vseh vprašanjih tega šolstva; prirejal in trudil se je za prirejanje tečajev za usposabljanje učiteljstva obrtno-nadaljevalnih šol. Ne samo v naši državi — tudi med učiteljstvom našega Primorja, v Julijski Krajini stoji nešteti spomeniki njegove požrtvovalnosti, in tudi tam mošnje učiteljstvo ga hrani v častnem spominu.

Vladni svetnik Šubic je bil nadzornik obrtno-nadaljevalnih šol in njegovo spretno nadzorstvo je dajalo učitelstvu vselej novih moči, idej in smernic za delo, kadar ga je posečil. Po prevratu je postal višji šolski nadzornik vsega obrtnega in trgovskega šolstva pri nas.

Bil je član mestnega šolskega sveta v Ljubljani in je kot tak tudi tu zastavljal vse svoje velike zmožnosti za povzdigo in napredek ljubljanskih šol. Istočasno je bil tudi občinski svetnik celih 16 let.

Ivan Šubic je bil rojen 12. oktobra leta 1856. v Škofji Loki. Študiral je gimnazijo v Ljubljani, a na Dunaju naravoslovje, matematiko in fiziko, iz katerega je položil izpit leta 1883. in postal kmalu zatem prof.-suplent, a leta 1888. pravi profesor. Ko se je v Ljubljani osnovala obrtna šola, je postal pokojni Šubic ravnatelj. Takrat je bilo obrtno šolstvo pri nas še v povojih.

Kljub velikim težavam in zaprekam pokojni Šubic ni obupal in je vztrajal pri svojem delu, dokler si ni postavil sam največjega spomenika z modernim državnim obrtno šolo, sedanjo srednjo tehniško šolo. Iz nič nam je organiziral na polju obrtnega šolstva to, kar imamo danes.

Bil je dolgoletni odbornik »Slovenske Matic« in Ciril-Metodove družbe ter podpredsednik Društva za krščansko umetnost, deželni poslanec v kranjskem deželnem zboru, konservator centralne komisije za umetniške in zgodovinske spomenike.

Tudi na literarnem polju se je strokovno uveljavil: Ljubljansko barje. Voda s posebnim ozirom na ljubljanske razmere (obe razpravi v programih ljubljanske gimnazije), Barve in njih uporaba v ornamentiki, Gorenjska kotlina in ljubljanski vodovod (v Letopisu Maticе Slovenske) in Električna, obširna knjiga, ki je še do danes ostala edina te vrste.

Notranje zadovoljstvo pri dejanskih uspehih mu je bilo najvišje priznanje in odklikovanje za njegovo delo. Mož je bil skromen in ni živel za čast, temveč le za delo v »prospeh svojih idej.

Manom velikega pokojnika se klanja danes slovensko učiteljstvo, ki se je z veliko ljubeznijo oprijelo njegove ideje širokega organiziranja obrtnega šolstva; za slovensko obrtništvo pa ni nobena žrtev prevelika, da se oddolži svojemu velikemu dobrotniku.

Brez razlike strank so se ga upravljeno spomnili vsi slovenski listi.

Slava vzoru moža, njegovemu delu in vzorom!

† Profesor dr. Fran Kos.

Ni se še zagrnil eden grob, ko se je odprl drugi. Starejše učiteljstvo koprškega okraja se še spominja svojega okrajnega šolskega nadzornika dr. Fr. Kosa. Z dr. Kosom je umrl mož-znanstvenik.

Prof. dr. Kos se je rodil 24. decembra 1853 v Selcih pri Škofji Loki. Gimnazijo je študiral najprvo v Kranju, nato v Ljubljani, odkoder se je po maturi preselil na Dunaj ter se tamkaj posvetil s celo kopico mladih slovenskih zgodovinarjev, zgodovinskih vedi. Po položenem doktoratu se je prof. Kos napolnil v Gorico in prevzel suplentsko mesto najprvo na ženskem učiteljskišču v Gorici. Pozneje je bil radi prevnetega raziskovanja slovenskega »idijoma« kazensko premeščen na kopersko žensko učiteljskišče. Tamkaj je vršil tudi službo šolskega nadzornika. Pri izvrševanju te naporene službe, ki jo je pokojni vršil, kakor vse v svojem življenju, z veliko vnemo, nesebičnostjo in požrtvovalnostjo, si je nakopal zavratno bolezen. Pozneje se je znova preselil v Gorico.

Leta 1910. je stopil v pokoj. Na Goriškem in Istrskem je vzgojil s svojo tiho, pa sugestivno pedagoško osebo cele generacije učiteljic, ki ne bodo pozabile vzorov svojega učitelja.

Literarno delovanje dr. Fr. Kosa se je v glavnem opiralo na zasnovanje temelja slovenskega zgodovinarstva, to je na »Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku«, ki je epohalno delo; »Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja«, deloval je v publikacijah Slovenske Maticе. Izvestjih Muzejskega društva in Vedi, Dom in Svetu, Ljubljanskem Zvonu in Času. Zadnje njegovo delo je izšlo v »Razpravah znanstvenega društva za humanistične vede«.

Tudi tega moža-znanstvenika slovenskega so se spomnili te dni vsi listi brez razlike strank. Slava njegovemu spominu!

† Nadučitelj Anton Herzog.

Truplo Ti počiva v hladni jami, duh Tvoj biva pa kot prej — med nami.

V sredo 27. februarja sem popoldne prejel brzojavko, da je tovariš Anton Herzog naglo umrl, pogreb bo pa v petek 29. februarja ob 10. uri. Vest se mi je zdela takorekoč neverjetna in me je pretresla.

Spoznal sem ga v najlepši dobi okoli 30letnega zdravega moža. Bil je živahen v govoru in kretnjah. Rad se je družil s tovariši, ljubil pesem in prirejal pešizlete v božjo prirodu. Slikovite pokra-

Z vstopom v nacionalno državo je postala naša organizacija nositeljica važne kulturne in prosvetne naloge; čimjačje in čimširše bo njeno kulturno in prosvetno delovanje tembolj bo služila narodu in državi. Kulturno in prosvetno delo naj ne bo le sredstvo drugim ciljem temveč naj služi samo svojemu vzvišenemu idealu.

PROSVETA

Glasnik Poverjenišva UJU v Ljubljani
 o kulturnem in prosvetnem gibanju učiteljstva.

Kdor plove brez smotra in jasne smeri v svetovni reki, je izgubljen, ta služi le drugim; zato se moramo vprašati: ali imamo pravi smoter, pravi ideal, brez pravega ideala in jasne smeri ni mogoče napredek. Kake kulturne in prosvetne ideale imamo izven šole? Usmernajmo tudi v tem pravcu svojo pot!

Dviganje prosvete v narodu s knjigo in organizacija naših knjižnic.

(Nadaljevanje razprave z zadnje »Prosvete«.)

Društvene knjižnice.

Pri nas imamo mnogo knjižnic, ki so last raznih društev, izobraževalnih in bralnih društev ter čitalnic. Te knjižnice imajo precej knjig, izposojajo si jih pa lahko samo društveniki, zato teh knjižnic ne moremo prištevati med javne knjižnice, še manj pa med ljudske knjižnice. Knjižničarji v takih knjižnicah ne drže ponavadi nobenih poslovnih ur in najraje vidijo, da si sploh nihče knjig ne izposodi. Ne brigajo se mnogo za nabavo novih, modernih knjig, zato so te knjižnice povseini nemožerne in imajo samo knjige, ki pripadajo starejšemu slovstvu. Ker je število izposojevalcev pri teh knjižnicah zelo minimalno, tvorijo te knjižnice mrtev kapital.

Reorganizacija društvenih knjižnic.

Teško je te knjižnice oživeti, ker so društva malo dostopna za to; še težje je pa misliti na to, da bi se jih preuredilo v javne ljudske knjižnice. Premalenkostne so razmere skoro vsepovsod, da bi društveniki in čitalničarji prepustili svoje knjige v splošno uporabo. Oni se sklicujejo na to, da so to oni sami zbrali in da morajo za to plačevati vsak mesec svoj obulus. Največ v tem pogledu bi bilo morda to, kar bi se dalo s primernim vplivom doseči, da bi vsaj društveniki pridno uporabljali svojo knjižnico in se začeli zavzemati za izpopolnjevanje. A še to bi se dalo doseči le na ta način, če bi se učiteljstvo z vso silo vrglo na to reformo knjižnic in bi zavzelo mesta knjižničarjev ter bi sistematično delovalo za presosno in poživljenje teh knjižnic. Če bi se učitelji kot knjižničarji z vso agilnostjo vrgli na delo v društvenih in čitalniških knjižnicah, potem bi se tudi število izposodb hitro večalo, ker bi učiteljstvo ob vsaki priliki opozarjalo na knjižnico in bi jo izpopolnjevalo z dobrimi, novejšimi knjigami. Iz knjižnic bi se morale odpraviti zastarele knjige, zlasti »šund«, ki je obojega v nekaterih knjižnicah mnogo. Morda bi se sčasoma potem časopisja in potem osebne agitacije posrečilo učiteljstvu doseči, da bi postale te knjižnice tudi javne. Drugače pa bi vključili reorganizaciji doseglo učiteljstvo s svojim delom le primeroma malo, ker so člani društev in čitalnic le premožnejši ljudje, ostanejo pa vključbu temu vsi nižji sloji in široki krog ljudstva brez beriva.

Snovanje javnih ljudskih knjižnic v šolah.

Vprašanje nastane le to: Če bi ne potratilo učiteljstvo preveč svoje energije z reorganizačnim delom pri društvenih knjižnicah, če bi ne nastalo preveč preprirov in zamer pri konzervativnih elementih med ljudstvom in bi ne bilo to le v škodo stanu in socialni poziciji učiteljstva v kraju; na drugi strani bi se pa pri velikih naporih dosegali le primeroma mali uspehi. Ali bi ne kazalo bolj snovati nove, javne ljudske knjižnice s sedežem v šoli, kjer bi si lahko uredili knjižnice moderno, po svoje, da bi bile dostopne vsem, prav vsem brez razlike strank in strancic v kraju ter bi se z izgubo manjše energije doseglo veliko večje uspehe.

Upoštevati moramo tudi, da so društva povečini strankarska, kar je tudi slabo za društvene knjižnice, ker vsako delovanje pobija vedno nasprotna stranka. Tudi to bi govorilo za snovanje javnih ljudskih knjižnic v šoli, da se prosveta odpre vsemu ljudstvu. Da bi društva prepustila svoje knjižnice šoli za javno ljudsko knjižnico, skoro ni misliti; niti na to ni misliti, da bi društva prepustila nadzorstvo in upravo knjižnice z ozirom na reorganizacijo glede kakovosti knjig.

V tem oziru bi se morali postaviti že popolnoma na svoje noge in bi morali misliti na snovanje, ustanavljanje in organizovanje popolnoma novih javnih ljudskih knjižnic po šolah.

Prvo podlago bi se dalo morda tudi tu napraviti, ako bi se iz šolske (mlad-

ske) knjižnice izločile one knjige, ki so morda bolj za šoliodraslo mladino, kakor pa za šolsko mladino in tudi iz domačih učiteljskih knjižnic bi se naj izločile leposlovne in poljudne znanstvene knjige ter bi se izročile šolski javni ljudski knjižnici.

Potem pa bi bilo potreba napraviti zbirke in prireditve v korist javni šolski ljudski knjižnici.

Nabiranje knjig.

Če ni dovolj gmotnih sredstev, da bi se kupile nove knjige, se je navezano na zbiranje knjig potom časopisja in znanec. Vendar tudi v tem oziru ni misliti na znaten uspeh. Nabere se včasih sicer precejšnje število knjig, a od teh jih je le malo sposobnih za ljudske knjižnice, ki se jih ne more rabiti.

Nakupovanje knjig.

Včasih se da pri proračunu občine dobiti kak znesek za knjižnico. Vendar je tudi pri nakupu paziti na izbiro, ker vkljub veliki množini knjig, ki se pojavljajo na književnem trgu, niso vse knjige sposobne in dobre za ljudske knjižnice ter nam še vedno manjka posebno knjig poljudno poučne in znanstvene vsebine.

Pri nakupovanju knjig moramo skušati dobiti posebno pri večjih naročilih od knjigotrožca, oziroma založnika gotov popust. Ker pa nikdo v sedanjem času ne daje rad popusta v gotovini, skušajmo ga dobiti v blagu, t. j. v knjigah.

Izbira knjig za knjižnico.

Nikakor pa ne bi zadoščalo, da bi ostali le pri leposlovnih, t. j. zabavnih knjigah za knjižnico. Namen javnih ljudskih knjižnic naj bi ne bil le zabava, temveč tudi pouk. Zato bi knjižnice morale imeti tudi čim več poučnih in poljudnoznanstvenih knjig.

Izkušnja pa uči, da ljudje poučnih in znanstvenih knjig ne bero radi in zahtevajo le leposlovne stvari. To sredstvo je treba izrabiti in je ljudi potom zabavnih knjig prikleniti h knjižnici, potem jih pa šele pripraviti in vzgojiti za poljudnoznanstveno čtivo.

Zato je zelo važno, kako se knjige za knjižnice izbirajo in v kakem razmerju se jih izbira in porazdeljuje po strokah.

Razmerje naj se vzdržuje če le mogoče tako, da odpade na leposlovni oddelek največ knjig, nad polovico, na poučne knjige ena tretjina in na poezije ena šestina vseh knjig.

Seznam knjig.

Lahka bi bila izbira knjig, tako za knjižničarja, kakor za čitatelja, če bi imeli katalog vseh slovenskih knjig, iz katerega bi bila razvidna poleg naslova in cene pri vsaki knjigi tudi na kratko opisana vsebina. Moderna knjižnica bi morala svojim čitateljem nuditi tak katalog, da bi si že doma lahko iz kataloga zbrali knjigo.

V tem oziru bo treba apelirati pač na založništva, da izdajo take kataloge, vsaj za knjige iz lastne založbe, in jih dajo knjižnicam na razpolago, da si z njimi pomagajo, ker pri sedanjih razmerah skoro ni misliti na tisk kataloga s strani poedinih knjižnic.

Sedež knjižnic in čas izposojevanja.

Javna knjižnica mora biti nameščena na takem kraju, da je čimlažje za ljudi dostopna in kamor čimpogosteje ljudje prihajajo. In za to je šola, ki se nahaja ponavadi v bližini cerkve, najprimernejši kraj. Z ustanavljanjem in nastanjenjem knjižnic v šoli pa ljudstvu tudi pokažemo, da šola ni le učilnica za mladino, temveč splošni nevtralni prosvetni faktor za ljudsko izobrazbo.

Tudi čas izposojevanja je zelo važen, ker uravnan mora biti tako, da se izposojuje v onem času, ko ljudje v največjem številu prihajajo v obližje šole in kadar imajo največ časa. Vendar naj se vrši izposojevanje čimpogosteje, po kra-

jevnihih prilikah, ki pa so zelo različne. V industrijskih krajih ima delavstvo največ časa zvečer, na kmetih pa v nedeljo po maši. Uravnati je to seveda po lokalnih razmerah.

Pogoji za izposojevanje.

Izposodi se v šolski javni ljudski knjižnici lahko knjige vsakomur, ki je že dovršil osnovno šolo. Za šoliodraslo mladino naj bo itak poseben oddelek v knjižnici, ki se bo naslanjal in bo nadaljeval s čtivom, oziraje se na šolsko knjižnico, ki jo je vsakdo že prečital in na znanje, ki ga je pridobil v šoli. To mladino se lahko upelje v knjižnico takoj sproti, ob izstopu iz šole. Pogoji za izposojevanje naj bodo kolikor mogoče preprosti in brez vsekakih formalnosti. Ravno če ima učiteljstvo knjižnice v roki, se ni bati, da bi se knjige izgubile, ker učiteljstvo pozna ljudi v kraju in ima vedno stik z njimi potom otrok.

Priporočati je, da se upeljejo v knjižnicah za izposojevanje legitimacije, ki si jih kupi vsakdo za malo odškodnino pri knjižničarju. Legitimacija velja za 50 do 100 knjig. Poleg tega se plača tudi za vsako izposojeno knjigo malenkost. Ti prispevki niso toliko materijalne, kakor moralne važnosti. Marsikdo bo hotel od knjige tudi nekaj imeti, če je plačal za njo in jo bo že radi tega prebral; drugi smatrajo knjigo tudi za vsiljeno, če nekaj ne plačajo za njo. Ti doneski pa služijo tudi lahko za izpopolnitev in popravo knjižnic.

Vsi ti doneski pa se morajo ponekde popolnoma opustiti, če se hoče upeljati knjižnice, drugje jih zopet radevolje prevzamejo občine.

Oseba knjižničarja oziroma knjižničarke.

Duša vsemu podrobnemu narodnemu delu so dobri in vztrajni knjižničarji. Pri učiteljstvu bi bilo treba knjižničarje stalno vzgajati, ker se jih potrebuje vedno, tako za mladinske knjižnice (šolske), učiteljske itd.

Posebno priporočljivo bi bilo, ako bi okrajna učiteljska društva priredila več tečajev (eden ali dvodnevni) za izobrazbo in upeljavo knjižničarjev in knjižničark za samostojno in moderno vodstvo knjižnic vseh vrst.

Že danes vodi povečini povsod vse knjižnice učiteljstvo, toda želebi bi le bilo, da se to vodstvo izvede še bolj strokovnjaško, da gre s tokom časa, da se vodi stalna statistika o povečavanju knjižnice, o naraščanju ali padanju izposojevanja knjig in se to poroča tudi v liste, da ljudje bero in se jih vzpodbudi s tem.

Odklanjati pa tudi ni upeljave kmečkih fantov in deklet v vodstvo in poslovanje knjižnice; to je velikega vzgojnega pomena, učiteljstvo se pri delu razbremeniti, dobi se dobre agitatorje za knjižnico med ljudstvom, učiteljstvo pa obdrži le nadzorstvo nad knjižnico o pravičnem poslovanju in nabavi knjig.

Veliko zaslug in častno mesto bi si lahko pridobile naše kolegije v organizaciji, če bi one izvedle organizacijo naših javnih ljudskih knjižnic po vseh šolah v Sloveniji in bi prevzele njih vodstvo in vse poslovanje v svoje roke. Učiteljice se težje uvedejo v drugo narodno prosvetno delo izven šole; nobenih težkoč pa bi jim ne delalo, če bi bile javne ljudske knjižnice nastanjene v šoli in če bi jih one vodile in poslovale pri njih kot knjižničarke. Oboje ženskih učiteljskih društev ima tu hvaležno polje za iniciativo in uveljavljenje učiteljic na narodno-prosvetnem polju. Mislimo, da bi zlasti učiteljice prav lahko in dobro opravljale knjižničarske posle, ker je treba tu vztrajnosti in natančnosti.

Reklama.

Kdo ima več prilike glede reklame za knjižnico, kakor učitelj, ki imajo vedno lahko zvezo z izposojevalci, potom otrok. Treba je, da se opozori ljudi na knjižnico bodisi s plakati, malimi listki, osebnim priporočanjem in ob priliki predavanj. Ljudi je treba privabiti. Kdor pride enkrat, gotovo več ne izostane, dokler ne izčrpa knjižnice; zato je treba skrbeti za njeno izpopolnjevanje.

Poleg strogega reda in točnosti je treba gledati knjižničarju in knjižničarki tudi na dobro reklamo.

Morda bi bilo dobro, da bi že otroke navadili v šoli na vse formalnosti (legitimacije itd.), ki jih ima javna ljudska knjižnica, da bi to upeljali pri izposojevanju knjig iz šolske knjižnice, ker bi jih s tem vzgojili in pripravili za poznejši red izposojevanja v javni knjižnici.

Izmenjava knjig.

Lahko bi se upeljala pozneje tudi izmenjava knjig med posameznimi kraji, kjer ni mogoče nabaviti novih. To bi nekako nadomestilo potujoče ljudske knjižnice. Je pa tudi mnogo pomislekov proti izmenjavi.

Okrajne učiteljske knjižnice.

Pri nas imamo v vsakem okraju okrajne učiteljske knjižnice. Te knjižnice bi morale biti predvsem strokovne in znanstvene.

Reči pa moramo odkrito, da tvorijo te knjižnice danes mrtev kapital. Učiteljstvo si le prav malo izposojuje knjige iz njih. Kako tudi!? Saj nima niti seznama, katere knjige vsebuje knjižnica, niti ni v vseh knjižnicah modernejših pedagoških in znanstvenih del. Knjižnice so deloma zastarele. Nabavljajo si celo leposlovne knjige in revije, ki absolutno ne spadajo v te knjižnice. Te knjige trohijo v omaraht leta in leta, ne da bi jih kdo uporabljal. S pomočjo takih knjižnic si ne more učitelj širiti obzorja in spopolnjevati svojega znanja z modernimi pridobitvami znanosti.

Tudi tu je treba reforme!

Predvsem je treba izločiti vse leposlovne knjige ter jih dati šolskim javnim ljudskim knjižnicam na razpolago, da pridejo v promet. Isto je storiti tudi pri lokalnih učiteljskih knjižnicah, strokovne knjige iz njih pa priključiti okrajni učiteljski knjižnici. Počemu dvojni izdatki, ko bi se za ta denar lahko nakupile kake nove moderne knjige. Važnejših knjig si pa tudi okrajna knjižnica lahko kupi po več izvodov. Vsa dotacija za lokalno učiteljsko knjižnico bi se lahko stekala v okrajno učiteljsko knjižnico.

Okrajnih učiteljskih knjižnic ne bi bil treba združiti v eno knjižnico, pač pa bi se dale centralizirati potom skupnega kataloga. Opravljali bi jih nadalje knjižnični odbori in okrajni učiteljski knjižničarji. Pač pa bi bilo potreba napraviti vse okrajne učiteljske knjižnice dostopne vsemu učiteljstvu v Sloveniji. Garancijo za izposojene knjige bi moralo prevzeti šolsko vodstvo. Sestaviti bi bilo potreba praktični pravilnik za izposojevanje. Finančne obremenitve bi ne bilo, ker bi se knjige naročale in izposojevale potom šolskega vodstva, itotako vračale — poštnine prosto.

Podlago za izposojevanje bi tvoril skupen katalog, ki bi imel imenik vseh pedagoških in znanstvenih knjig (urejen), t. j. vseh knjig, ki se nahajajo v vseh okrajnih učiteljskih knjižnicah v Sloveniji. Vsaka okrajna učiteljska knjižnica naj bi imela svojo rimsko številko, ki bi jo pristavili h knjigi v katalogu, in s tem označili, kje se knjiga vse nahaja. S tem bi takoj videli, v katerih okrajnih knjižnicah se dotična knjiga nahaja. Arabska številka naj bi poleg rimske značila, v kolikih izvodih se nahaja dotična knjiga v knjižnicah. Če bi bila izposojena v eni, bi jo dobil prosilec v drugi.

Tak katalog bi bil hitro krit in plačan, če bi bil vsak krajni šolski svet obvezen ga naročiti za vsako šolo v Sloveniji. Nadaljni izvodi naj bi se natisnili in založili za učiteljstvo prav po nizki ceni, kolikor pač stanejo stroški papirja in tiska. Tako bi dobilo učiteljstvo ključ do vseh okrajnih učiteljskih knjižnic v Sloveniji.

Učiteljstvo naj bi bilo obvezno potom sklepov lokalnih učiteljskih konferenc predlagati vsako leto, katere nove moderne pedagoške ali znanstvene knjige domače in tujih literatur naj se nabavijo za knjižnice. Te predloge pošljejo okrajnemu knjižničnemu odboru, ki jih

uredi in predloži seznam centralnemu knjižničnemu odboru.

Centralni knjižnični odbor odloča na podlagi danih sredstev, katere knjige in za katere knjižnice se naroče od predlaganih. Spisek novih knjig se vsako leto objavi, od časa do časa se pa izdajo tudi dopolnilni katalogi.

Na ta način bi postale okrajne učiteljske knjižnice živ organizem za duhovno življenje učiteljstva. Slovensko učiteljstvo bi imelo v okrajnih učiteljskih knjižnicah moderen pedagoško-znanstveni institut, ki bi mu bil v ponos in v veliko korist.

Okrajne centrale knjižnic.

Okrajne učiteljske knjižnice bi pa lahko postale potom »knjižničnih odborov«, ki jih izvoli okrajna učiteljska konferenca vsako leto, neke okrajne centrale za vse knjižnično delovanje v okraju. »Knjižnični odbori« bi lahko plodonosno razširili svoj delokrog in zelo mnogo koristili našemu knjižničarstvu.

Oni bi lahko imeli nadzorstvo in vodstvo nad šolarskimi in javnimi ljudskimi knjižnicami v šolah v svojem okraju. »Knjižnični odbori« bi lahko zbirali »statistiko« o delovanju teh knjižnic in okrajne knjižnice; koliko knjig štejejo, koliko izposojevalcev je bilo, koliko knjig se je izposodilo itd. Dajali bi lahko iniciativo za snovanje novih knjižnic in njih organizacijo v okraju in eventualno zbirali tudi knjige za iste, ki bi jih nabrali potom darov.

Osrednja centrala.

Poleg okrajnih knjižničnih central bi potrebovali tudi osrednjo knjižnično centralo, ki bi zbirala in uredila skupno statistiko iz vseh okrajev, o celotnem našem knjižničnem gibanju in napredku ter bi dajala iniciativo okrajnim centralam.

Kot taka osrednja centrala bi lahko poslovala »Centralna knjižnica Pov. UJU v Ljubljani«, oziroma njen knjižničar.

Centralna knjižnica Pov. UJU.

»Centralna knjižnica Pov. UJU« ima nalogo, da zbere v prvi vrsti pedagoške knjige in dela, ki jih vsebuje slovenska bibliografija in v drugi vrsti vsa jugoslovanska pedagoška bibliografsko važna dela. Druge naloge te centrale so razvidne iz poslovnika Pov. UJU.

To bi bila duša vse naše knjižnične organizacije in nje evidenčni in iniciativni urad, ki bi dajal vsa navodila.

Na delo!

Ideal, povzdigniti ljudsko izobrazbo potom knjižnic bi bil s pomočjo resne volje učiteljstva lahko hitro dosežen. Če si vzamemo dane smernice za cilj, lahko hitro preprežemo vso Slovenijo z modernimi knjižnicami. Ljudstvo rado čita, če le kaj ima. Iz branja časopisov se je pri njem že razvila potreba branja knjig. Sčasom bi se knjižnicam pridružile tudi mogoče lahko javne čitalnice.

Za javne knjižnice bi lahko zahtevali tudi podporo pri občinah, ker če že mora prispevati za izobrazbo do 14. leta, jo bo pospeševala tudi nadalje.

Naša organizacija bo šele tedaj na višku, kadar bo v kulturni in prosvetni smeri storila vse, kar lahko stori po svoji naravni poziciji, ki jo ima v narodu. Pomnožno delovanje naših šolarskih knjižnic, snujmo na šolah javne ljudske knjižnice, reorganizujmo naše okrajne učiteljske knjižnice, osnujmo centrale!

Načrti za zložljiv šolski oder.

Poverjeništvu UJU je prejelo dosedaj od treh tovarišev načrte za zložljive šolske odre.

Načrtom so pridejani tudi opisi in navodila. In sicer je poslal prav praktična navodila tov. Oskar Žolnir iz Cirkovc ter skice celotnega odra, scene in sprednjega dela, detajlov in kulisnega ogrodja, Tov. Žolnir je že postavil sam svoj oder in dal navodila za odre na štirih krajih. Pročelje in prerezni načrt odra nam je poslal tov. From V. iz Spodnje Kungote z vsemi navodili. Fotografijo šolskega odra (pročelja z odprto sceno) nam je pa poslal tov. Milko Rajner iz Savinjske doline z istočasnim opisom odra, ki se postavi v šolski sobi.

Poverjeništvu zbira še nadaljne načrte, opise in fotografije šolskih odrov, iz katerih namerava napraviti celotno zbirko, jo urediti in po možnosti pozneje objaviti.

Naša kulturna organizacija.

Pedagoški krožki.

—pkr **Ped.-did. krožek v Mariboru** je imel 19. februarja 1924 svoj redni občni zbor v risalnici deške meščanske šole v Krekovi ulici.

Predsednik krožka, okrajni šolski nadzornik g. M. Lichtenwallner pozdravi navzoče člane.

V svojem poročilu naglašava velevažen pomen Ped.-did. krožka, koji se v zadnjem času razvija prav povoljno.

V naše šole se uvajajo polagoma moderne struje na polju vzgoje in pouka. Zapirajo se vrata stari šoli učilnici in odpirajo se vrata novi delovni šoli — stopili smo že čez prag. S tihim, smotrenim delom seznanja krožek učiteljstvo z novodobnimi problemi in mu podaja smernice, kako naj uravnava vzgojo in pouk po modernih načelih.

Poročila društvenih funkcijrajev. Tajnica poda poročilo o krožkovem delovanju v preteklem letu:

Ped.-did. krožek je imel v preteklem letu 9 sestankov, pri kojih so se obravnavale in preresetavale sledeče teme:

1. Estetika v šolskem delu. (D. Humek).
2. Uvod v eksperimentalno pedagogiko in poskusi z nekaterimi aparati, s kojimi razpolaga krožek. (Škof).
3. Higijena šolskega poslojpa. (Dr. Jurečko).
4. Novi učni poizkusi v Nemčiji. (A. Osterc).
5. Proučevanje otroške narave. (H. Bračičeva).
6. Produktivna šola. (M. Lichtenwallner).
7. Delovni princip v merstvu. (D. Humek).
8. Delovni princip v računstvu. (A. Osterc).
9. Delovni princip v domoznanskem pouku. (V. Rode).

Krožek je spomladi snoval nekakšno »delovno združenje«, pri kojem naj bi se skupno obravnavala in preresetavala ta ali ona pedagoška vprašanja. V ta namen se je zbralo vsak teden za 2 uri nekaj članov v krožkovi knjižnici — takih sestankov je bilo dvanajst. Čitala so se predavanja dr. Matičevića, vseučiliškega profesorja v Zagrebu: Teorijska pedagogika. Dalje smo se poglabljali v Karse-novo delo: »Die neue Schulreform in Deutschland«. — Tema dvema deloma so potem še sledili nekakšni debatni popoldnevi, pri kojih smo se pogovarjali in debatirali o tem in onem na polju vzgoje in pouka.

Ped.-did. krožek je tudi to leto redno pošiljal »Popotniku« ocene modernih ped. del in revij.

Blagajnik poroča o stanju blagajne. Pregledovalca računov najdeta račune v redu in blagajniku se da absolutorij.

Iz poročila knjižničarja posnamemo, da se je štivilo knjig precej pomnožilo z novimi modernimi deli in da člani prav pridno segajo po njih.

Volitve: Odbor ostane stari, in sicer: Predsednik: okrajni šolski nadzornik g. M. Lichtenwallner; podpredsednik: Viktor Rode; tajnica: Herma Bračičeva; blagajnik: Anton Osterc; knjižničar: Haberman; odborniki: Permetova, Mlinaričeva, Pučelik, Kožuh.

Končno so se obravnavale še nekatere interne zadeve krožka.

Predavanja in poročila pri društvih.

—s **Popravek**. V 8. številki »Učit. Tovariša« stran 3.: Naša kulturna organizacija, desna kolona: »Učiteljsko društvo za konjski okraj«, dne 12. januarja 1924. Napačno: Od 58 članov n a v z o - č i h 15. temveč odsotnih 15. navzočih torej 43, kar se naj blagovoli popraviti.

—s **Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj**, dne 9. februarja 1924 v Brežicah.

Pomen in cilji »Podmladka Rdečega Križa«, predaval tov. Drnovšek.

Službena pragmatika za civ. državne nam., poročal tov. Čopič.

—s **Okrajno učiteljsko društvo Dol. Lendava**, 16. februarja 1924 v Dol. Lendavi. Od — članov, navzočih —?

O »Podmladku Rdečega Križa«, predaval tov. nadzornik Cvetko.

Naše narodno prosvetno delo.

Javne šolske ljudske knjižnice.

—pk **Javna šolska knjižnica v Radvanju pri Mariboru**. Nadučitelj Knaflič je vkljub neugodnim razmeram nabiral štiri

leta prispevke, dokler se mu ni posrečilo nabrati primerne vsote. Za knjižnico imajo zasluge: 1. Nabiralci med domačin prebivalstvom, v številni učiteljstvo z zbirko 466 Din. 2. Okrajni glavar dr. Lanjšič 50 Din. 3. Vse mariborske banke razen Gospodarske banke in Ljudske posojilnice (SLS) 675 Din. 4. Posojilnica v »Narodnem domu« 550 Din. 5. Mestna hranilnica mariborska 250 Din. 6. Konsumno društvo mariborske mestne hranilnice 100 Din. 7. Pokrajinska uprava v Ljubljani 500 Din. 8. Prispevek neimenovanega domačina kot zadoščenje radi žalitve narodne himne 100 Din. 9. Srečko Piklar, trgovec v Mariboru daroval 100 Din. 10. G. Časova darovala 50 Din. 11. Krajni šolski svet v Radvanju 1361 Din. Skupaj 4202 Din. Uspeh knjižnice je presenetljiv. V času od 17. decembra 1923 do 23. februarja 1924 se je izposodilo 580 knjig proti plačilu po pol in 1 Din za knjigo, kar pomeni, da se prebivalstvo marljivo vadi slovenskega jezika in da je bila knjižnica tu nujno potrebna. Revnim se dajejo knjige brezplačno. G. dr. Milko Hrašovec, odvetnik v Celju, je daroval knjižnici 11 Mohorjevih knjig. Hvala lepa! Kdor tovarišev in tovarišič bi hotel storiti razvoj slov. narodnosti v Mariborski okolici dobro delo, naj blagovoli darovati knjižnici kako knjigo. Dopolnje se naj službeno po domačem šolskem vodstvu. S knjigo k srcu, s srcem k domovini — Jugoslaviji!

Gospodarski tečaji.

—pg **Gospodarski in gospodinjki tečaj v Adlešičih in v Gribljah** sta se prav dobro obnesla. Obisk je bil lep in uspeh viden. To je pač najboljša pot, da se utrdi narodno-gospodarsko delo. Kjer so slabe gospodarske razmere, je neobhodno potrebno, da prednjači učiteljsko gospodarsko delo, potem šele pridejo druge prosvetne stvari, kakor društva, igre itd. Le ta pot nas pelje do sigurnih uspehov. V to svrhu bi bilo potreba prirediti gospodarske tečaje tudi za učiteljstvo, da bi se delo vršilo sistematično.

Večerni poučni tečaji.

—pt **Večerni poučni tečaji**. Višji šolski svet je izdal dopis s priporočilom in z apelom na »dobro voljo učiteljstva«, da bi se vršili zimski večerni tečaji po vzgledu, kakor ga je priredil tov. Arrigler v Skaručni. Tovariš Arrigler naj mi ne zameri k mojim upravičenim pripombam, ki bodo veljale gotovo za pretežno večino učiteljstva v Sloveniji, katerih razmer ni seveda krivo učiteljstvo, ampak, da jasno govorim — šolske oblasti. Šolske oblasti zahtevajo to delo od učiteljstva ne da bi preje pomislile, da treba k uresničenju tega najprej odpraviti zapreke, ki zdržema ovirajo prosvetno delo učiteljstva izven šole. In dokler ne store tega, je težko vsako delo. Vsak pameten človek ve, da je treba mornarjem ladje, ako hočejo ploviti po obširnem morju. Večina krajnih šolskih svetov se nahaja v oblasti najhujših sovražnikov napredka, edinstva, učiteljskega stanu itd. — v rokah ljudi, ki jim je glavna naloga že v kali zatreti vsak svoboden napredek. Ti ljudje omnipotentno vladajo nad šolskimi poslojji in sčuvajo nevedno, a dobro ljudstvo, proti vsemu še tako koristnemu, kar prihaja od jugoslovanske mislečega učiteljstva. Da, ako bi to učiteljstvo vzgajalo mladino v protijugoslovanskem separatističnem in avtonomističnem duhu, bi se takoj odprla na stežaj vrata šolskih poslojji. In ker učiteljstvo hoče vzgajati svobodno, nacionalno in zavedno jugoslovanske državljane, jim ti svetovno znani sovražniki kulture in prijatelji reakcije zapirajo vrata, ker se čutijo in smatrajo absolutne gospodarje nezavednega in versko fanatično vzgojenega slovenskega ljudstva. Tovariš Arrigler je gotovo eden najsrečnejših od nas v Sloveniji z ozirom na to, da je Skaručna izključno napreden kraj in da Skaručani obračajo veliko pozornost na šolo in na učiteljstvo. Čast takemu ljudstvu! Da so to resnični prijatelji šole in učiteljstva naj zadostuje dejstvo, da so za svojo dvorazrednico votirali za tekoče leto, beri in piši. nad 130 tisoč kron. Katera višje organizirana šola v Sloveniji, da ne govorim o dvorazrednicah, se zamore ponašati s tako častno vsoto? S tem je povedano vse! Kadar bo ostalo učiteljstvo oblagodarjeno tako, takrat se bode tudi ono brez pomisleka poprijelo te »lepe ideje«. Toda do tega bo treba še dolgo čakati, ker se šolskim oblastim ni zdelo po petih letih osvobojenja potrebno odpraviti ovire učiteljstvu, ki ga oklepajo pri izvrševanju svojega poklica — izven šole. **Dokler ne**

bo z zakonom določeno, da sme učiteljstvo uporabljati šolo tudi v izvenučnem času za prosvetne tečaje in druge prosvetne prireditve, ali da se izda vsaj tak odlok od prosvetnega oddelka ali ministrstva, toliko časa je težko govoriti o prosvetnem delu na podlagi odlokov. Najprej je potreba napraviti učiteljstvu prosto pot za prosvetno delo in odpraviti ovire. Take zahteve, da nam napravite svobodno pot, so bile vedno omalovaževane. Razmere za napredno in jugoslovansko misleče učiteljstvo so še vedno iste, da govorim odkrito, kakor v stari Avstriji. Drugega ne kaže, kakor da jih bomo morali učitelji sami odpraviti, ker gospodje juristi pri šolskih oblastih nimajo zmisla za to in se tudi oklepajo le pravic krajnih šolskih svetov, da se šola ne odpre splošni prosveti. Segli bomo po samopomoči, napredna javnost je za nami. S takimi dopisi se nas izziva, ker bi morali vendar vedeti, da je to neizpeljivo po avstrijskih zakonih, ki so še danes v veljavi in katere ščiti sama šolska oblast, ne zavedajoč se, da s tem zelo škoduje celokupnemu napredku. Izdajte odlok, da sme učiteljstvo brezpogojno uporabljati šolo za prosvetne namene tudi v izvenučnem času!

Hugo.

Gibanje šoliodrasle mladine.

—pšo **Iz Ponikve ob južni železnici**. V nedeljo, dne 24. svečana je uprizorila šoliodrasla mladina v Ponikvi prav lepo uspelo prireditve na novo napravljeno šolskem prireditvenem odru, katerega načrt in risbe je izgotovil stavbenik g. Joško Karlovšek iz Sloma pri Ponikvi, a ogrodje odra tako prikupljivo oblekel tukajšnji učitelj g. Lud. Komar. — Posamezne točke sporeda, tako burki enodejanki: »Vedež« in »Junaki«, kakor pevске točke: »Opomin k petju« — J. Aljaž. »Venček narodnih pesmi« — Gostiša in »Na planine« — H. Sattner v mešanih zborih, so se proizvajale v občjo zadovoljnost tako, da so bile sprejete z aplavzi od navzočega občinstva, ki je dubkoma napolnilo šolsko sobo. Med posameznimi odmori in k sklepu prireditve so pa udarjali domači tamburaši. Prireditve se je ponovila na pustno nedeljo z istim uspehom. — Tako moralni kakor gmotni (nekaj nad 2000 Din) uspeh sta bila zelo zadovoljiva. Čisti dobiček je namenjen v kritje stroškov novega šolskega odra in pa v podporo tukajšnje revne šolske mladine. S to prireditvijo je pokazalo učiteljstvo krepko voljo navezati nase tudi šoliodrastlo mladino, kar se mora povsem odobravati. Dosedaj so bili namreč vajeni Ponkvljani videti in slišati na šolskem odru le svoje šolske otroke. Kakor se nam poroča, se pridno vadijo tudi ti za svojo uprizoritev, ki se vrši v času okoli Velike noči. »Le krepko naprej pa začrtani poti!«

Šolski odri in pevski zbori.

—po **Šolski oder štirirazrednice v Srednji Bistrici v Prekmurju** je uprizoril na predvečer kraljevega rojstva dne 16. decembra prireditve z deklamacijami, ptjem in igro »Pri palčkih«. Vse točke vzporeda so bile dobro naštudirane in prav povoljno izpeljane. Posebno pohvalo je žela ljubka igra »Pri palčkih« z res izbornim nastopom mladih igralcev-korenjakov in deklamacija »Jugoslavija«, izvršena v zboru 16 deklet III. razreda s kretnjami v taktu. — Šolski oder si je nabavil letos lastne kulise, naslikane po posebnih prijaznosti gosp. akad. slikarja Trstenjaka. Žal, da skromni dohodki do sedaj še niso omogočili dovršiti dela, ker se dohodki delijo tako za nabavo novih dekoracijskih predmetov, kakor za izpolnjevanje šolarske knjižnice.

—po **Šolski oder na Koblju**. Šolska mladina na Koblju je uprizorila na šolskem odru dne 2. in 3. februarja t. l. dve igrici, in sicer »Vedeža« in »Povodnega moža«. Vsi mali igralci so se prav spretno vživeli v svoje vloge, nastopali jako samozavestno in so svojo nalogo rešili v splošno zadovoljstvo občinstva, ki je obakrat popolnoma napolnilo šolsko sobo, v kateri sta se proizvajali igrici. Tudi oba odrasla igralca, Kebeljčana, sta k uspehu po svoje v mnogem pripomogla. Marljivemu kebeljskemu učiteljstvu v prvi vrsti tov. Striglu in njegovih soprogih je le čestitati na uspehih, ki se večajo od leta in leta; saj pa se prijazna tovariša tudi ne strašita truda v izvenšolskem času kljub obilni zaposlenosti v šoli in v lastnem gospodinjstvu. Čisti dobiček znaša skoraj 300 Din in je namenjen za nakup knjig za šolarsko knjižnico.

kobu po običajnem dnevnem redu. Iz poročil posameznih društvenih funkcionarjev posnemamo sledeče:

Predsednik je kratko orisal splošen položaj društva in učiteljstva sploh z ozirom na dejstvo, da živimo v dobi splošne, štacionarne krize, ki preti ubiti vse ono, kar hrepeni po napredku, ne oziraje se na materialne težkoče in zagate, v katere je stan kot čelota zašel. V globokih, vznešenih besedah se je poklonil manom umrle tovarišice A. Jugove in tovariša Janka Likarja, ki sta kot kremenita značaja končno šla poiskati si boljšega plačila za svoje plodonosno delo.

Tov. tajnik je kratko podal društveno poročilo preteklega leta z vsemi najvažnejšimi dogodki in pojavi. Število članstva se je nekoliko znižalo, ker je mnogo članov bilo črtanih vsled neplačevanja članarine. Ti tovariši so podobni suhim vejam, katere se odžaga in vrže v ogenj. Nato je kratko orisal duševni položaj današnjega inteligenta, ki mora vse svoje fizične in duševne sile porabiti v boju za obstanek, a za višje, idealnejše enote mu manjka sile in poleta, katerega so mu ubili drugi, in sicer hote in po strogo načrtanem načrtu. V isti fazi se nahaja i učiteljstvo, ki polagoma zgublja vero v pravičnost ter upanje na izboljšanje svojega položaja, a obenem se zaveda in ta zavest prodira globlje in globlje, da nas čaka rešitev samo v mogočni, stanovski organizaciji, osnovani na bazi enakopravnosti, bratstva in medsebojnega spoštovanja ter podpiranja teženj. Samo v stanovski solidarnosti je spas. Društveno delovanje je bilo dovolj živahno, na raznih zborovanjih in sejah so se razmotrivala važna stanovska vprašanja, katerih realizacija pa je izročena prihodnjemu odboru. Ko je kratko karakteriziral še bistvo najvažnejših dogodkov poslovnih dobe, je svojo bilanco zaključil z apelom na ves stan: Vzemimo na slabotne rame gigantski boj za ideale in svobodo, a izpeljimo ga častno, naslonjeni

na idejno trdno organizacijo, kjer se čutimo varni kot ladja v varnem pristanu.

Poročilo blagajnika se vzame na znanje in občni zbor mu da na predlog pregledovalcev računov absolutorij.

Predsednik posameznih odsekov so nato podali poročila o delovanju odsekov, v kolikor so sploh delovali in izkazali uspehe.

Volitev odbora se je vršila po listkih in je bil izvoljen stari odbor, volitev odsekov pa z vzklikom in so se odseki popolnoma nanovo konstituirali.

Pri slučajnostih se je razvila živahna debata o preskrbi drv in premoga, a do sklepov ni prišlo. Končno se je sprejel še sledeči sklep: »Glasom društvenih pravil se članarina plačuje četrtletno naprej. Kdor ne poravnava redno svojih obveznosti, se mu vsi stanovski časopisi ustavijo takoj po zapadlem roku.«

+ UČITELJSKO DRUŠTVO ZA ORMOŠKI OKRAJ je imelo svoj letni občni zbor dne 9. februarja t. l. v Ormožu ob dobri udeležbi. Od 52 članov je bilo navzočih 35.

Društveni predsednik tovariš Josip Rajšp je naredil kratek pregled v preteklem društvenem letu ter dodal koncu svojega poročila par krepkih besed, ki so izzvenele, da morajo biti naše stanovske vrste vsikdar strnjene.

Predavanja. Tovariš predsednik je podal vsebino znane Žgečeve brošure ter pridelal še lastne misli. — V Podmladku Rdečega Križa, njegovi nalogi, in kako ga ustanovljati na naših šolah, je poročal okrajni šolski nadzornik tovariš P. Fleré. Oba predavatelja sta za svoji jasni poročili žela priznanje.

Tajnikovo in blagajnikovo poročilo. Tukaj bi bilo omeniti, da je društvo v preteklem letu imelo 5 zborovanj in 3 odborove seje, pri katerih je bilo 10 predavanj. Razven tega je slavilo svojo 50-letnico ter priredilo poučni izlet v Falo.

Vse tuokrajno učiteljstvo je v društvu včlanjeno. Blagajničnim obveznostim so se z malenkostno izjemo vsi odzvali.

Po volitvi vršeči se odborovi seji so bili izvoljeni stari funkcionarji.

Knjigoveški tečaj. Pri zadnjem občnem zboru se je na predlog tovarišev iz Središča sklenilo prirediti knjigovezniški tečaj, ki se je vršil dne 6. marca t. l. v srediških šolskih poslopih pod vodstvom tovariša Srečka Vittorija, ki je najprej v kratkih potezah govoril o zgodovini knjigovezništva, potem pojasnjeval orodje in material, in slednjič razkazoval vezanje knjig. Vsak udeleženc si je z voditeljevo pomočjo zvezal eno knjigo. Tečaja so se udeležili zastopniki šol iz Velike Nedelje, Huma, Ormoža in Središča. Tečaj bi bil zaslužil večjo udeležbo. Požrtvovalnemu tovarišu Vittoriju bodi izrečena najlepša zahvala za njegov trud.

Ob tej priliki se je tudi poslovila naša zavedna tovarišica Hitijeva, učiteljica ročnih del, ki mora zapustiti kot žrtev redukcije poklic in Središče.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—lu **Vprašanje:** Ali in kdaj bo razglašena porazvrstitev uradništva, ki je glasom ministrskega poročila že dogotovljena: — **Odgovor:** Kadar prejme »Oddelek za prosveto v Ljubljani« dekrete o prevedbi. (So že došli!)

—lu **Razpis učiteljskih služb.** 1. Se li po ukinitvi višjega šolskega sveta (!?) sploh še razpisujejo učna mesta — ali se oddajajo kompetenčnim potom kakor doslej? 2. Kam se pravzaprav sedaj naslovi prošnja za stalno mesto in s katerimi prilogami? Vprašanje stavim zato, ker vladajo različna mnenja. — **Odgovor:** Prošnje je nasloviti na naslov, ki je naznačen v razpisu.

—lu **Ali bi po členu 112, uradniške pragmatike imela pravo do brezplačnega lečenja v bolnici, če bi šla v Beograd v državno bolnico** — in v katerem raz-

redu? Bi morala imeti v to svrhu posebno dovoljenje od zdravstvenega odseka za Slovenijo? — **Odgovor:** Obsebi umevno bi imeli pravico do brezplačnega zdravljenja v III. razredu; vprašanje pa je, kake pogoje stavi tozadevno bolnica za vzprejem bolnikov iz drugih oblasti. Treba bi se bilo obrniti na bolnico v Beogradu. (Priložiti znamko za odgovor!)

—lu **L. Š. v R. in P. F.:** Za oboje potrebujemo še potrebnih informacij in priobčimo v prihodnji številki, ker so nekatere točke še sporne.

—lu **Nekaj gradiva iz »Prosvete«** je ostalo za prihodnjšč.

PO SKLEPU LISTA.

Finančni minister je obljubil uradniški deputaciji s 1. aprilom zopet predujem, 1. maja nove plače, ženam uradnikov polne dnevnice in nov zakon o draginjskih dokladah do 1. aprila.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.
Odgovorni urednik: Franc Štrukelj.
Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

MOKROTA

Škoduje zdravju, radi tega si kupite pravočasno močen, fini in poceni

DEŽNIK

katerega pa edino dobite v veletrgovini R. Stermečki, Celje. Trgovci engros cene. Istopam se prodaja letos po čudovito nizkih cenah perilo, ževljji, klobuki nogavice in vse drugo modno blago.
Naročite cenik!

Tovarišice!

Širite naš tisk

in

Tovariši!

priporočajte mladini, staršem in knjižnicam sledeče knjige:

Mladinske knjige.

Baukart: *Marko Senjanin, slovenski Robinzon*. Vez. Din 12.—
Dimnik: *Kralj Peter I.* Vez. Din 20.—
Dimnik: *Kralj Aleksander I.* Vez. Din 40.—
Erjavec: *Kitajske narodne pripovedke*. Vez. Din 26.—
Erjavec: *Srbske narodne pripovedke*. Vez. Din 24.—
Erjavec-Flere: *Fran Erjavec, izbrani spisi za mladino*. Vez. Din 52.—
Erjavec-Flere: *Fran Levstik, izbrani spisi za mladino*. Broš. Din 18, vez. Din 28.
Erjavec-Flere: *Matija Valjavec, izbrani spisi za mladino*. Vez. Din 40.—
Erjavec-Flere: *Josip Stritar, izbrani spisi za mladino*. Vez. Din 60.—
Erjavec-Flere: *Simon Jenko, izbrani spisi za mladino*. Vez. Din 28.—
Ewald-Holeček: *Mati narava pripoveduje*. Vez. Din 32.—
Ewald-Holeček: *Tiho jezero in druge povesti*. Vez. Din 26.—
Flere: *Babica pripoveduje*. Vez. Din 12.—
Flere: *Slike iz živalstva*. Din 24.—
Gangl: *Zbrani spisi*. II, V. in VI. zv. vez. Din 10.—, eleg. vez. Din 12.—, VII. zv. vez. Din 18.—, eleg. vez. Din 20.— (Ostali zvezki so v II natisu).
T. Gaspari in P. Košir: *Sijaj, sijaj, solncec!* (Zbirka koroških popevk.) Din 8.
Waštetova: *Mejaši, povest iz davnih dni*. Vez. Din 25.—
Manica Komanova: *Narodne pravljice in legende*. Din 18.—
Korban: *Vitomilova železnica*. Vez. Din 16.
Kosem: *Ej prijateljčki*. Vez. Din 16.—
Lah: *Češke pravljice*. Vez. Din 15.
Mišjakov Julček: *Zbrani spisi*. VI. zvez. (Drugi zvezki so razprodani.) Vez. D 10
Rape: *Mladini*. II, III, IV, V, VI. zvezek. Vez. Din 10.—, eleg. vez. Din 12.—, VII. zvezek Din 12.—
Ribičič: *Vsem dobrim*. Vez. Din 10.—
Robida: *Da ste mi zdravi, dragi otroci!* Broš. Din 3.—

Šilih: *Nekoč je bilo jezero*. Vez. Din 28.
Tille-Přibil: *V kraljestvu sanj*. Broš. Din 8.
Trošt: *Moja setev*. I. in II. a Din 10.—
Zbašnjik: *Drobne pesmi*. Vez. Din 10.—

Leposlovne knjige.

Gangl: *Beli rojaki*. Broš. Din 15.—, vez. Din 18.—
Gangl: *Moje obzorje*. Broš. Din 15, vez. Din 18.—
Jelenc: *1914—1918, spomini jugoslovenskega dobrovoljca*. Vez. Din 30.—
Matičič: *Na krvavih poljanah*. Vez. Din 42.
Milan Pugelj: *Zakonci, drugi natis*. Vez. 28 Din.
Ivan Zorec: *Pomenki*. Din 11.—
Florijan Golar: *Kmečke povesti*. Cena Din 28.—
Cvetko Golar: *Pastirjeva nevesta*. Cena Din 24.—

Dramatika.

Zv. Kosem: *Morje*. Din 16.—
Maeterlinck-Bernot: *Modra ptica*. Broširan Din 16.—
Gangl: *Dolina solz*. Broš. Din 6.—, vez. Din 8.—
Gangl: *Sfinga*. Vez. Din 16.—
Gangl: *Sin*. Drugi natis. Vez. Din 24.—

Šolski oder.

J. Korban: *Povodni mož, igrica za mladino*. Fr. L.: *Božična pravljica, otroška igra v treh slikah*. Obe v I. zvezku. Din 6.—, *Glasbeni del k I. zvezku »Sol. odra«* 3 Din.
E. Tiran: *Čudežne gosli. Pripovedka s plesom in petjem v 3 dejanjih. Uglasbil C. Pregelj. Medved: Vino ali voda. Dramatičen nastop. Obe v 2. zvezku. Cena Din 6.—*

Gregorič-Stepančičeva: *Otroški oder*. (Za otroške vrte, zabavišča in nižjo stopnjo osn. šol) Broš. Din 8.—, vez. Din 12.—

Poučne in znanstvene knjige.

Bučar: *Slovenski metaljar*. Broš. Din 12.
Kunaver: *Na planini!* Vez. Din 30.—
Kunaver: *Kraški svet in njega pojavi*. Vez. Din 46.—
Mencej: *Kratka srbska gramatika in čitanka*. Broš. Din 5.—
Ivo Tejkal: *Matematične tabele. V platno vezana žepna knjiga 66 Din.*
Veber: *Etika*. Din 120.—
Ivo Bele: *Sadjarstvo*. Din 85.—

Šolske knjige.

Wider: *Prva čitanka*. Vez. Din 16.—
Gangl: *Druga čitanka*. Vez. Din 16.—
Černej: *Tretja čitanka*. Vez. Din 16.—
Rapè: *Četrta čitanka*. Vez. Din 25.—
Flere: *Peta čitanka*. Vez. Din 46.—
Plesničar-Grum: *Zemljepis Jugoslavije, I. del: Slovensko ozemlje*. Vez. Din 28.—
Gradivo za 4. šolsko leto osnovnih šol.
Meščiček - Drnovšek: *Obči zemljepis za višje razrede osnovnih šol*. Vez. Din 12.
Podkrajšek: *Pomočniška izkušnja za rokodelske obrte*. Broš. Din 5.—
Podkrajšek: *Računstvo za ženske obrte*. Vez. Din 10.—
Podkrajšek: *Knjigovodstvo za ženske obrte*. Vez. Din 18.—
Lésica-Lokovšek-Mole: *Prva srbska ali hrvaška čitanka*. Vez. Din 15.—
Jedrlnič: *Druga srbska ali hrvaška čitanka*. Vez. Din 22.—
Bezjak-Přibil: *Pedagogika. I. knjiga. Vzgojeslovje s temeljnimi nauki o ukoslovju. Trdo vezana knjiga Din 56.—*
Bradač: *Iz starorimske lirike*. Broš. Din 12.

Pesmarice in muzikalije.

Marolt: *»Bože pravde«* in *»Lepa naša domovina«*. Din 1.50.
Marolt: *Narodne himne in druge domorodne pesmi*. Din 3.—
Žirovnik: *Narodne pesmi*. I, II. in III. zv. a Din 3.—
Adamič: *Mladinske pesmi*, enoglasni zbori in samospeli s spremljevanjem klavirja. Din 50.—

Druge knjige.

Stalež (imenik) *šolstva in učiteljstva v Sloveniji 1923*. Broš. Din 42.—
Fink: *Zbirka naredb in odredb za osnovne in meščanske šole ter učiteljska v Sloveniji*. I. zvezek (od prevrata do konca I. 1920.) broš. Din 10.—, II. zvezek (za I. 1921.) broš. Din 14.—, III. zvezek (za I. 1922.) broš. Din 15.—

Slike.

Sič: *I. Kmečka soba na Gorenjskem*.
Sič: *II. Kmečka hiša na Gorenjskem*.
303 × 90,5 cm. Slika a Din 30.—
Stenske table k *Widrovim Provi čitanki*. Table imajo na obeh straneh nalepljeno čtivo. 13 tabel. Cena Din 220.—
Razglednice Stara Ljubljana.

Galerija naših velmož.

1. Trubar
2. Vodnik
3. Slomšek
4. Prešeren
5. Levstik
6. Stritar
7. Jurčič
8. Gregorčič
9. Aškerc
10. Tavčar
61,5 × 47,5 cm. Slika a Din 10.—

TELEFON ŠTEV. 312.

VSE KNJIGE, KAKOR TUDI KNJIGE DRUGIH ZALOŽB SE DOBE V

ČEKOVNI RAČUN ŠTEV. 10761

KNJIGARNI UČITELJSKE TISKARNE V LJUBLJANI

FRANČIŠKANSKA ULICA ŠTEV. 6 IN V PODRUŽNICI KNJIGARNE, SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 2.